

EPITSÜSTOSTOOM

Epitsüstostoom on alakõhu eesseina kaudu loodud kateetri püsiühendus kusepõiega. Kateeter paigaldatakse, kui uriini vaba äravool põiest on takistatud ja on tekkinud kusepeetus.

Kirurgiline protseduur kestab umbes 15 –20 minutit ja teostatakse lokaalanesteesias (ehk kohaliku tuimestusega). Epitsüstostoomi paigaldamine võib olla nii erakorraline, kui plaaniline protseduur.

Protseduurile eelneb uroloogi vastuvõtt, kes hindab Teie tervisliku seisundit ning otsustab, kas operatsioon on näidustatud.

Epitsüstostoomi paigaldamise protseduuri ajal Te lamate selili. Alakõhu nahk puhastatakse ja vajadusel raseeritakse (ise ei tohi raseerida, kuna mikrovigastustes võib tekkida põletik ja sel juhul protseduuri teostada ei saa). Protseduuri piirkond tuimestatakse ja kõhunahale tehakse väike sisselõige. Lõike kaudu paigaldatakse troakaari abil põide püsikateeter, mis püsib kusepõies täidetud „palli“ abil ja hoiab ära kateetri väljumise põiest.

Kateeter kinnitatakse nahaõmblusega, mille perearst eemaldab 10 –14 päeva pärast. Kateetriava ümbrusesse asetatakse steriilsed haavatampoonid, mis kinnitatakse haavaplaastriga. Seejärel ühendatakse kateeter uriinikogumiskotiga. Pärast protseduuri ei välju uriin enam kusiti kaudu, vaid läbi kateetri. Uriin koguneb spetsiaalsesse tühjendatavas uriinikogumiskotti.

Uriinikogumiskoti kinnitus

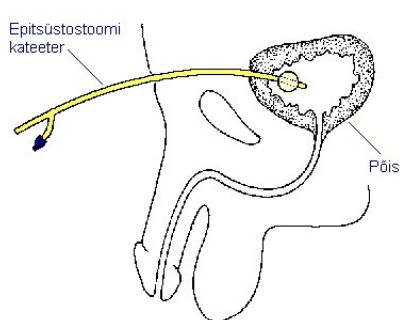
Sõltumata keha asendist või Teie tegevusest, kinnitage uriinikogumiskott põiest allapoole (nt püksivärvli külge või reiele). See aitab vältida uriini tagasivoolamist põide ja sellega kaasnevat põletiku tekke ohtu. Uriinikogumiskoti paigutamine liiga madalale võib põhjustada põieärritust. Uriinikogumiskott kinnitage nii, et ei tekiks kateetri venitust: reiele või diagonaalselt kulgevale õlarihmale. Kui kannate lühikest rõivastust, mis ei kata uriinikogumiskotti ja voolikuid, asetage kott täiendava kanderihmaga varustatud puhtasse plastikkotti. See väldib vooliku takerdumist ja uriinikogumiskoti saastumist.

Jälgige, et kateeter ja uriinikogumiskoti voolik ei oleks murtud ega keerdunud asendis – uriin peab vabalt kotti voolama. Kui kateeter põiest väljub, asetage sellele kohale puhas side/plaaster ning pöörduge viivitamatult arsti poole.

Vaevusest lähemalt

Epitsüstostoomi paigaldamise näidustused

- kusepeetus
- pikaajaline kusepõie kateteriseerimise vajadus,
- kusepõie kateteriseerimine ei ole võimalik kusiti kaudu.

Kuidas valmistuda protseduuriks

Teavitage kindlasti arsti sellest, kui Teil on varem esinenud proleeme või tüsistusi seoses anesteesiaga.

NB! Kindlasti informeerige oma raviarsti ja uroloogia õde juhul kui:

- tarvitate verd vedeldavaid ravimeid (Marevan, Plavix, Eliquis, Xarelto, Hjertemagnyl, Aspirin jms);
- Teil esineb ülitundlikkust ravimitele;
- esineb külmetushaigustele iseloomulikke sümptomeid.

Kui Te mingil põhjusel ei saa kokkulepitud ajal protseduurile tulla, teavitage meid palun esimesel võimalusel helistades telefoninumbri 605 0610 (E–R 8.00–17.30).

Protseduurijärgne periood

Haavavalu korral paluge valuvaigisteid. Valu kestus ja intensiivsus on erinev, reeglina taandub valu teisel kolmandal päeval. Tavaliselt piisab käsikäes olevatest valuvaigistitest, et saada valu kontrolli alla. Koju lubatakse üldjuhul samal päeval.

Töövõimetuse pikkus sõltub Teie tegevusalast, tööle võite naasta kohe, kui tunnete, et olete selleks valmis. Tervisliku seisukorra järsul halvenemisel pöörduge erakorralise meditsiini osakonda või kutsuge kiirabi.

Võtke ühendust Medicumi kesklinna kliinikuga telefonil 605 0610 (E–R 8.00–17.30) või pöörduge erakorralise meditsiini osakonda, kui Teil esineb mõni järgnevatest sümptomitest:

- epitsüstostoomi ümbruse põletik (punetus, turse, eritis);
- palavik üle 38 °C;
- valu põie piirkonnas, alakõhus
- uriinipeetus (uriini ei tule kogumiskotti);
- uriin voolab kateetri kõrvalt välja;
- riided ja voodipesu märguvad;
- uriin on hägune, halvasti lõhnav, uriinis on veri, esineb palavik;
- kateeter väljub või puruneb.

ENNE

Plaanilise protseduuri eelsel päeval ja öhtul:

- sööge kergesti seeditavat toitu;
- jooge rohkelt vedelikku;
- ärge tarvitage alkoholi;
- varuge koju valuvaigisteid, antiseptikut ja haavasidet.

Operatsioonipäeva hommikul:

- võtke kliinikusse kaasa isikut tõendav dokument, operatsiooni informeeritud nõusoleku leht ja krooniliste haiguste ravimid;
- manustage vähese veega ainult neid regulaarseid ravimeid, mis on eelnevalt arstiga kokku lepitud;
- peske end kodus duši all;
- ärge piirkonda ise raseerige;
- tulge protseduurile taksoga või paluge end tuua.

PÄRAST:

- kutsuge enda koju viimiseks järele takso või lähedane;
- vahetage määratud side;
- puhastage haava ümbrust antiseptikuga (nt Octenisept) kuni hakkate haava voolava vee all pesema;
- võite duši alla minna 72 tunni möödudes peale epitsüstostoomi paigaldamist, kateetri ümbrust kuivatage õrnalt, ärge hõõruge;
- Kõhukinnisuse ennetamiseks eelistage kiudaineterikast toitu (puuviljad, juurviljad, täisteratooted jne).

- Tarvitage ööpäevas vähemalt 1,5-2 liitrit vedelikku, kui ei ole piiranguid tingituna Teie üldseisundist (nt südamepuudulikkus). Küllaldane vedeliku tarbimine ennetab kateetri ummistumist. Soovitatavad joogid on vesi, tee, mahlad (v.a. tsitruseliste mahlad).
- on oluline nädala jooksul jälgida keha säästvat režiimi keha taastumise soodustamiseks. Liikuge
- vastavalt enesetundele, kuid esimestel päevadel ei ole soovitatav tõsta raskusi;
- piirake tegevusi/harjutusi, mis võivad põhjustada kateetri venitamist ja väljumist
- võite sauna minna umbes 6 nädala pärast.
- Epitsüstostoomi vahetus planeeritaks 6 nädala pärast.

Uriinikogumiskoti tühjendamine

Uriinikogumiskotti tühjendage koti põhjas oleva korgi kaudu, kui kott on täitunud $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ ulatuses või hiljemalt iga 8 tunni järel. Lihtsam on kotti tühjendada seistes.

Kogumiskoti tühjendamisel:

- peske käed;
- hoidke kotti WC poti või kogumisnõu kohal;
- avage kogumiskoti kork;
- laske uriinil voolata potti;
- koti sulgemiseks lükake korki tagasi;
- desinfitseerige koti allosas olev kork, pihustades sellele des.vahendit (nt Chemisept).

Epitsüstostoomi hoolduseks vajalikud vahendid

- naha desinfitseerimisvahend (nt Octenisept);
- 5×5 cm steriilsed tupsud või tampoonid kateetri ümbruse puhastamiseks ja kuivatamiseks;
- 5×5 cm steriilsed tampoonid kateetri ümbruse katmiseks;
- vajadusel plaastrid kateetri ümbruse katmiseks;
- plaaster kateetri fikseerimiseks;
- võimalusel plastmassist klemm või kork kateetri sulgemiseks uriinikogumiskoti vahetamise ajal;
- uriinikogumiskotid (soovitatavalt alt korgiga, teisisõnu tühjendatav).

Epitsüstostoomi hooldus

Kuni kateeter on kinnitatud õmblusega, vahetage sidet/plaastrit iga päev (u 10 päeva jooksul pärast epitsüstostoomi paigaldamist). Selleks:

- võtke endale aega;
- pange hoolduseks vajalikud vahendid valmis;
- peske käed;
- eemaldage vana plaaster ja puhastage desinfitseeriva vahendi ja haavatampoonidega kateetri ümbrus ringlevate liigutustega, suunaga väljapoole;
- peske uuesti käed;
- asetage kateetriava ümber puhas plaaster/side.

Pärast õmbluste eemaldamist, võib sidet/plaastrit mitte kasutada, kui nahk kateetri ümber on põletiku tunnusteta (punetus, turse, valulikkus);

- hoidke epitsüstostoomi ümbritsev nahk puhta ja kuivana, märgunud või määrdunud sidemed vahetage kohe;
- punetava naha puhastamiseks kasutage nahka desinfitseerivaid vahendeid (nt Octenisept);
- puhtus on tähtis, sest bakterid võivad levida mööda kateetrit kusepõide ja põhjustada põletikku;
- epitsüstostoomiga võib käia duši all ja saunas, kuid leili võtmise, ujumise ja vannis käimine ei ole soovitatav.

Uriinikogumiskoti vahetamine

Kui arst ei ole korraldanud teisiti, vahetage uriinikogumiskotti 1x nädalas, või siis, kui uriinikogumiskott puruneb. Kogumiskott tühjendage eelnevate juhiste järgi (vt Uriinikogumiskoti tühjendamine) ning seejärel:

- desinfitseerige epitsüstostoomi kateetri ja uriinikogumiskoti ühenduskoht;
- asetage klemm epitsüstostoomi kateetrile;
- eemaldage kateetri küljest uriinikogumiskott;
- eemaldage uue kogumiskoti vooliku otsas olev kork ja ühendage voolik kateetriga;
- hoiduge puudutamast uriinikogumiskoti vooliku ning kateetri otsa, et need püsiks puhtana;
- avage klemm.

Uriinikogumiskoti tühjendamiseks WC potti tõmmake korki allapoole või küljele (sõltuvalt koti tüübist). Korgi sulgemiseks lükake see algasendisse. Kasutatud uriinikogumiskott pange olmeprügi hulka, ärge visake kotti WC potti. Uriinikogumiskotid on saadaval kõigis suuremates apteekides.

Epitsüstostoomi kateetri vahetamine

Epitsüstostoomi kateetrit vahetatakse tavaliselt iga 6 nädala järel, et ennetada põletiku teket ja kateetri ummistumist. Kateeter vahetatakse vajadusel ka siis, kui:

- kateeter on purunenud või ummistunud;
- kateeter on väljunud põiest või põhjustab valu;
- uriin voolab kateetri kõrvalt välja;
- uriinis on verd;
- uriini ei tule üle 4 tunni (kontrollida, et voolik poleks niverdunud).

Kateetri vahetuse teostab uroloogia kabineti õde. Selleks broneerige aeg Medicumi kesklinna kliinikus telefonil 605 0610 (E–R 8.00–17.30).

Koostatud Medicum Tervishoiuteenused poolt, osaliselt kasutatud allikas: SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla.